

XVIe Congrès de la Conférence des Cours constitutionnelles européennes
XVIth Congress of the Conference of European Constitutional Courts
XVI. Kongress der Konferenz der Europäischen Verfassungsgerichte
XVI Конгресс Конференции европейских конституционных судов

Synthèse / Summary / Kurzfassung / резюме

RÉPUBLIQUE DE TURQUIE / REPUBLIC OF TURKEY /
REPUBLIK TÜRKİE / ТУРЕЦКАЯ РЕСПУБЛИКА

The Constitutional Court of the Republic of Turkey
Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi

langue maternelle / native language /
Muttersprache / родной язык

2014 yılı 16. Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı için Rapor Özeti

Raporun ilk kısmına ilişkin olarak, Türkiye aralarında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve ona ek protokollerin de bulunduğu insan hakları konusunda temel uluslararası belgelerin tarafıdır. Bu çerçevede, söz konusu uluslararası belgelerin bazı durumlarda dikkate alınması anayasa hükümlerinin bir gereğidir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi anayasaya uygunluk denetimine ilişkin kararlarında insan haklarına ilişkin uluslararası belgeleri destekleyici standart normlar olarak kullanmaktadır. Bireysel başvurulara ilişkin olarak ise, her ne kadar Mahkeme “sözleşmeye uygunluk” denetimi yürütmüyor olsa da, hak ve özgürlüklerin konu ve kapsamının belirlenmesine ilişkin değerlendirmede AİHS ve onun ek protokollerindeki (Türkiye’nin taraf olduğu) ilgili hükümlerden yararlanmaktadır.

Ne Anayasada ne de diğer ulusal kanunlarda Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi’nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) de dâhil olmak üzere uluslararası mahkemelerin kararlarını göz önüne almasını zorunlu kılan belirli bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, Anayasa Mahkemesi, Anayasada Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine yapılan atıfları Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ilgili içtihadını da kapsayacak şekilde yorumlamayı tercih etmektedir.

AİHM ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi’nin içtihatları arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. Anayasa Mahkemesi ve AİHM arasındaki en bariz etkileşim özellikle siyasi partilerin kapatılması, laiklik kavramı ve başörtüsü konularında gerçekleşmiştir. 23 Eylül 2012 yılında bireysel başvuru yolunun getirilmesinin sonrasında Anayasa Mahkemesi ve AİHM arasındaki diyalog, temel hak ve özgürlüklerin yorumlanması konularında daha olumlu ve işbirliği odaklı bir hale gelmiştir.

Raporun ikinci kısmına ilişkin olarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi’nin yabancı anayasa mahkemelerinin içtihatlarını hem norm denetimi hem de bireysel başvurular çerçevesinde takip ettiği söylenebilir. Davaların iç araştırma raporlarının hazırlanması sürecinde, mukayeseli anayasa hukukunun kaynakları, uluslararası insan hakları mahkemelerinin içtihatları ve uluslararası kuruluşların çalışmaları bu raporların önemli bir

parçasını teşkil etmektedir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesinin yabancı anayasa mahkemesi içtihatlarına atıf yaptığı kararları çok nadirdir. Diğer taraftan, Anayasa Mahkemesi üyeleri kaleme aldıkları muhalefet şerhlerinde farklı ülke anayasa mahkemelerinin içtihatlarından yararlandıklarını açıkça belirtmektedirler.

Son olarak, Türkiye Avrupa Birliği'nin bir üyesi olmadığı için son kısımda yöneltilen sorular yanıtlanmamıştır.